

გამოცემა „ინებეთ ხურდა“ — სი № 1

კალანდა

(ეთნოგრაფ. სურათი)
გურიის სსრკმეზიდან.

38669



შედგებილია

მესწრე კონსტანტინე გვარამაძისაგან

ქ. ახალციხე

1907 წ.

სტამბა მარტიროს მარტიროსიანცისა.



კალანდა 1)

(სურათი გურიის ცხოვრებიდან)

1

ქალანდა და აღდგომა მაშინ გამიხარდება, ჩემო ბატონო, რომ ბაღნები კარგათ მეყოლება, თვარა ბაღნები თუ არ მეყოლება, ნურამც გამთენებიაო, კი!..

გულნაკლულათ იტყოდა ირინე, იესსე ჭრიახაძის მეუღლე, როდესაც კაი დღეების მოლოდინში, მეზობელი ქალები მასაც გაუზიარებდნენ თავიანთ საამო აზრებსა, და ირინე კი, თავისი უხასიათო და ანჩხლი ქმრის გამო, უკმაყოფილებას უცხადებდა... იმ დროს თვლებიდან ცრემლებსაც აფრქვევდა... ეტყობოდა, დიდი გულნატკენი უნდა ყოფილიყო ქმრისაგან.

იესსე ჭრიახაძე, ეკუთნოდა ბუნებითად დაჯილდოებული გურიის ერთერთს, საუკეთესო სოფელს მ.—ს, რომლის მკვიდრნი

1) კალანდა, წლისთავს უწოდებენ გურულები.

მამაპაპურს ჩვეულებათს მცნებასავით ასრულებ-
ბდენ თავიანთს მშვიდობიანს სიცოცხლეში;

62 წლის მოხუცი იესე კი, ბევრათ
ჩამორჩებოდა თავის მეზობლებსა; რაც ხანში
შედიოდა იგი, იმდენი უზნეურდებოდა ხოლმე
თავისი ანჩხლი ხასიათისა გამოთავსაც ვნებდა და
ცოლშვილსაც აწუხებდა... იმისთვის სულ უბრა-
ლო მიზეზიც საკმარისი იყო გასაანჩხლებლათ;
განრისხებული, მაშინათვე დაიჩოქებდა, თა-
ვიდან კაბალახს გადიძრობდა, ხელებს მაღლ^ა
აღაპყრობდა და შეეხვეწებოდა: „წმიდაო გი-
ორგი, ლომის კარელო, შენი სახელის ჭირი-
მე!.. ვინც შე ტყულაი მამჯავრებდეს და მა-
წუხებდეს, შეაწუხე იგი და მოსპე... ნუ
გააგნებ ზეიზერ, ისთე მოუმჩქვლიე მას კისე-
რი, მეც რომ კარგათ ვყოფილიყვე?..

ასეთს ყრალს გადაცემაზედ ირინეც-აენ-
თებოდა და მაშინათვე თით-გაწვდილი მაწყე-
ვარსვე თავსა ანიშნებდა:

— შენ, შენ... შენ, მოგივიდა მაი წყევ-
ლა და გაგცვითა წმიდა გიორგიმ და მაცხო-
ვარმან ღვთისმშობლის დედამარიამის წყა-
ლობითა, შე ბერახუა, შენაო...

ეტყოდა გაბრაზებული, დამაშინ აუტყდე

ბოდათ გაუთავებელი წყენაც.

ოცდა ხუთმეტი წლის კიდევ ახალგაზდა ირინე, ისე დააზაფრიანა ქმრის უხასიათობამ, რომ ძვალტყავათ გადააქცია და დაასწულა საბრალო ქალი; ცოტა საწყენი ცკი შლიდა იშის დასუსტებულს ორგანიზმსა, ისე დაანერვიანა...

ერთი კარგი თვისებაცა ჰქონდა შეგნებულს ირინესა, რითაც თავს ისულდგმულებდა ხოლმე; ისე წაიყრუებდა თავსა, ვითომც არა გაუგონია რა ქმრის წყევლისაო.

— ვინც იცის, რა პირზედ და მთვარეზედ შეხვდება, „კოკა მუდამ წყალს არ ზიდამს,“ ერთხელაც არის ახთება წყევლა; ფიქრობდა თავისთვის დაზაფრიანებული ირინე, რომელსაც ძალიან ეშინოდა გადაცემისა.

ხშირად თავის შვილებსაც არიგებდა მშვიდობის მოყვარე ირინე, რომ თავიანთი ანჩხლი მამა არ აემიზებებიათ ხოლმე.

II

ქრისტიანობისთვის ისე დაილია, რომ ზამთრისა ნიშანწყალი სრულიად არ დასტყობია გურიის ბუნებასა; დარი, წვიმა, და ზო-

მიერი სიტბოები, რასაც შქერის, იელის და წყავის მუდმივი მწვანე ფოთლები დიდათ ხელს უწყობდა, ზაფხულს უფრო წარმოადგენდა, ვიდრე ზამთარსა; მაღალი, თხემლას ხეებზედ ახვეული მწვანე სუროს დაქანძული შავი ნაყოფის მსუქანი მტევნები ხომ რთველის ჩხავერს (ყურძენია) მოგაგონებდათ, და „ეკალას“ წითელი, ლამაზი კურკანტელიმანის აღუბალსა... ერთი სიტყვით, ზამთარი ზაფხულობდა...

საზოგადოთ, გურულს არ ეამება შობაკალანდა-ნათლილებს თუ ადგილობრივი მშვენიერი ტყიანი ბუნება თოვლით არ მოისპეტაკება; უთოვლობისგამოკი, ხშირათ საყვედურობს, იგი: „წროულს, ვერაფერი კალანდა დაგვიდგაო...“ თითქოს, ახლაც მზათ იყო ასეთი საყვედურების თქმისა რომ უკანასკნელს ჰაერის ცვლილებას, ხელი არ შეეშალა ამისთვის...

თვის დამლევს, რომელსაც გურიაში „ცხემლაჭრა-ს“ ეძახიან, დილიდგანვე, დაჰბერა „ლხინო“-ს მთის წვერებიდგან ცივმა ქარმა; დაღრუბლა და დაიწყო ბარდნა; საათნახევარში ადლი თოვლი დასდო.

— აგია, აგი, — დადგა სამოყვრო დარი!!.
დასძახეს მხიარულათ. გურულებმა და შეუდ-
გნენ საკალანდო თადარიგსა.

III

— ქნეი... ნეეი... ნეეეი!.. მწ... მწ...
მწ!.. ღიტ, ღიტ!!!.

— გაისმა ხმა დილის ფიფქეს თოვლში, იე-
სსეს ოდის უკანა, სადაც თხელი ჩითის კაბის
ამარა, ფეხშიშველა, 12 წლის თეფრონია
(იესეს ქალიშვილი) კალათით ხელში, სიმინ-
დის ჩხარუნით, დასაკლავს ღორებს უხმობდა,
რათა შეეცყუებია საღორეში... ირინე „სასუ-
ქში“ ქათმებს არჩევდა დასაკლავათა; იესსე
კი გაძრიელებულ ცეცხლზედ წელიანს კარ-
დლებს ჰკიდებდა მათ გასაფუფქათა. რა მოი-
თავესსაკლავი — ნამცხვრების ცხობას შეუდგენ;
ერთიმეორის მიხმარებით ოჯახის უფროსებმა,
მალე ათი-თორმეტი ხაჭაპური მოზილეს და
გამოაცხეს, მაგ.: სულზედ თითო, — „საკალან-
დო“, „დედო ხაჭაპური“, ანუ „საფერხავი“,
„საჩიჩილაკე“, „სააგუნაო“, „საიმეახშმო
სალოცავი“ და „საცხემლიჭრო“...

დილიდანვე, კოწია (იესეს უფროსი, 20 წლის ვაჟი; ორიც წვრილი ჰყავდა, 8 წ. ვანიე და 5 წლისა პეტრიე,) ქედის ტყეში გააქციეს „ჩიხალაკი“-ს მოსათალათა; შემდეგ კი ოზურგეთში, —საკალანდოსაჭიროებისთვის საყიდლოდა. იმ დღესვე, მიასწორ მოასწორეს წვრილანი ვალებიც, რომ ახალნაკალენდვისათვის არ დარჩენოდათ გადასახადი, რათა შემდეგ ხელს არ გადაჰყოლოდა...

სალამოს, ნათელბნელში „ცხემლა“ც მოსკრეს, დააპეს და ოდის ასავალ კარებთან დათაკრეს დილისთვის დასაწვავათ; მერმე, ვახშმის მზადებას შეუდგენ... მთელ დღეს ოჯახის უფროსებს და უფროს ქალ-ვაჟს, არ შეუსვენიათ სასაქმოდან. პატარა ვანიე და პეტრიეც კი დილიდან სალამომდის თოვლში შეუსვენლათ იგანგლებოდენ და თამაშობდენ ცალკე თოვლისა და ცალკე კალანდას სიხარულითა. ხშირათ, სამზარეულოშიაც შერბიგარბოდენ, ხან ცეცხლზედ სათბობათა და ხან საკალანდო სამზადისის სააღერსოთა; მარა უფროსნი უწყებოდენ, რომელთაც ხელს უშლიდენ... მაშინ ყმაწვილებიც გარეთ თოვლსა აშურებდენ ხოლმე ჟივილ-ხივილითა.

„ცხემლიჭრა“ გურულებისთვის დიდი და საამო საგრძნობელი იყო... ირინესაც, ისე კარგათ არადროს არ უგრძენია თავი, როგორც იმ დღეს; მას უხაროდა ის, რომ შვილებისათვის საკალანდო სამზადისი უხვათ ჰქონდა, ზედმეტათ კი ახალისებდა ქმრისაგან იმ დღეის შვილების გადაუცემლობა.

იმ ღამეს, დიდებული ვახშამი მოამზადეს, ილოცეს და შეექცენ გემრიელათა.

IV

წავახშმევს, უფროსნი „გასალოცავი საფერხავის“ და უნცროსი ჩიჩალაკის მართვა გაწყობას შეუდგენ... ყველას კმაყოფილება ეტყობოდათ სახეებზედ.

უფროსებმა, „ხელგობა“ -ზედ დასდგეს „დედოხაჭაპური“, და ზედ „ნაზარდი“ -ს თავი წამოაყუყეს, გვერდზედ, საინით სიმინდ-ლომი დაუდგეს, რაშიაც ერთი კვერცხიც ჩაფლეს; მეორე საინით ოქრო ვერცხლის ნივთები და რამდენიმე გროშიც მოათავსეს სანთელ-საკმე-ლითურთ, და სტოლზედ ისე დასდგეს დილისათვის გასალოცათა. საკალანდო ღვინოც მიუდგეს.

ყმაწვილებმაკი შემდეგით მორთეს ჩიჩა-
ლაკი, რომელსაც გარშემო ბუზივით შემოხვეო-
დენ. აშინშლულს თასმებზედ ჯერ ჩამოჰკიდეს
კამფეთები. რასაც სურო-კურკანტალი ამშვენიე-
რებდა. — წვეროზედ, ჯვარედინათი წაწვეტინე-
ბულ ჩხირებზედ დააცვეს: საჩიჩილაკე ხაჭა-
პური, ფორთოხალი, ვაშლი და ბროწეული.
ზემოდან კი აბრეშუმის ბოწოწოები მოაფი-
ნეს და საფერხავთან ისრე დააყუდეს მოწყობილი
„ბასილას წვერი...“

— რალამაზად უხდება, ნენავ, სუროკურკან-
ტალი!.. — შეხარბებით წამოიძახა თეფრონიამ,
როდესაც ბავშვები ჩიჩალაკსა რთობდენ, იმდროს
დედასკი ყურადღება არცკი მიუქცევია ქალი-
შვილას ლაპარაკისათვის, „საფერხავის“
გაწყობაში გართულსა. — აი კამფეთები ჩემია
ხომ, თეფრონია, — შეხარბებით წამოიხმაურა
ხრიწიანის ხმით ვანავ, რომელსაც ეტყო-
ბოდა ძილი მორეოდა.

— ალოა, ცემია... — სწრაფლ დაეპატრონა თვალ
დახუჭული პეტრიე, რომელსაც ძილში ჩასმე-
ნოდა და ატირდა კიდევ იატაკზე გაგორებუ-
ლი ბავშვი.

— არა, შენია, ნენავ, შენია, — სწრაფლ მიიძახა

გასაჩუმებლად დედამ, და ადგა კიდევ
ქვეშაგებლის დასაგებათ, რომელიც ის
იყო მორჩენილიყო საფერხავის
გაწყობასა.

— რეიზა ტანთ არ დააძრობ, მაგ ბალნებსა,
ცავ, საცოდავით რომ დაყრილ არიან პოლზედ
და დასძინებიან... რა ხანია, თუ იცი მამა-
ლმაც იყივლა!.. თან ეუბნეოდა იგი თებრო-
ნიასა... — თებრონიამ წამზედ ასრულა
დედის ბძანება და წამოხტა, სწრაფათ დააძრო
ტანთ, ჯერ პეტრიესა, შემდეგ ვანიესა და
ორთავ ბავშვები შეაგორა ქვეშაგებელში.

— შენ, რაღას უყურებ კოწიავე, იალო-
ნზედ ასადგომი ხართ, ადგი - ზედი, დაწვევი!..
მიუბრუნდა უფროს ვაჟსაც დედა, როდესაც
ქვეშაგებლების დაგება მოითავა.

— პაწაი მაცადეთ, ოჯო! — მიუგო პა-
სუხათ დედას კოწიამა, რომელიც ჩიჩალოკის
გაწყობას მორჩენილიყო და თოფსა სწმენდა-
ვდა დილისათვის სასროლოათა.

ამის შემდეგ, დიდი ხანი აღარ გაუფ-
ლია, რომ იესსეს ოჯახობაც მეზობლებთან
ერთათ ლამის განსვენებას მიეცა.

V

ქათენდა. ცა ლურჯათ მოკრიალებული-
ყო და ყინავდა. დილაბნელს, როდესაც
ცისკარი კიდევ ჰქრთიდა და რიქრაქის ძალა
კი ამქრალებდა მას, იმ დროს, ყველა გუ-
რული გალოცვაზედ იდგა და დიდებულს მა-
მა ჰაპურს ჩვეულებას, მხიარულათ ასრულებ-
და; ყოველგან თოფების გრიალი ისმოდა.

იესსე ჭრიახაძეც თავისი შვილებითურთ,
გამოსულიყო გარეთ, ყინვაში, მარანზედ და
კაბალახგადამძვრალი მისჩოქოდა სანთლებით
გაბჟღვრიალებულს საფერხავს და ილოცვიდა
ქურისთავზედ: ცალ ხელში სანთლები ეჭი-
რა, როგორც ყმაწვილებსა, და მეორე ხელით
კი საფერხავზე ყველაფერს აბრუნებდა ნიშნათ
კეთილი წელიწადის მობრუნებისა, შემდეგი
სიტყვებითა: „წმიდაო ბასილე მამამთავარო,
შენი სახელის ჭირიმე; მშვიდობით მომივლი-
ნე მრავალი ამისთანა კალანდა, ჩემი ბაღნების
და ქალის სიცოცხლითა და კარგათ ყოფნი-
თა; მომეცი შენი წყალობა ბრველი - ყოვე-
ლიფერი... გვაქამე მშვიდობით, სიკვდილით
რო არა გავგვირებოდეს რაო... აღმიზარდე

ჩემი ბაღნებიც კარგი ნასტავლი და სტუდენტები!!.

იმ დროს თან საკმელიც დააკმია, შვილებსაც დააკმევია „ნატეხარაზედ“ ყინვისაგან წითლათ გაელვარებულს ნაკვერცხალზედ, და ხუთიოდე წამის შემდეგ პროცესია გაემართა სახლისაკენ, რომელიც ათიხუთმეტი ნაბიჯით მოშორებულიყო. წინ, პეტრიე და ვანიე ჩიჩალაკით ხელოში მიამსხვრევდენ გაყინულ თოვლსა, რომელნიც თან თვალიდგან დილის სუსხში ცრემლებს აფრქვევდენ შეციებულნი; მათ, უკან, მისდევდა საფერხავით ხელოში იესსე, და თან უწყრებოდა, რომ არ ეტირათ ბავშვებსა, რომელიც თან არწმუნებდა, კალანდას არ ვარგა ტირილიო... მას გვერდით, მისდევდა თოფით და ლაგინაით ხელოში კოწია, რომელიც მალ მალ შესკყეროდა წვერთეთრსა მისი სასოებიანი ლოცვის გამო, რომელიც თან ფიქრობდა თავისთვინ; ე აშენებული შვილი, რაღაიზა იწყევლება ხოლმე, როდესაც ამისთანა ლოცვა კი შესძლებიაო...

— კარი გაგვიღეთ, დაუძახა პროცესიამ, როდესაც მიადგა სახლსა, და კარი და-

კეტილი დახვდათ.

— რა მოგაქვთ? — გამოსძახეს ოთახიდან ქალებმა ირინემ და თეატონიამა.

— წმიდა ბასილე მამამთავარი მობძანდება, დაიწყო და თანაგრძნობითვე განაგრძო მოხუცმა იესემ: — თან მოაქვს ღმერთის და ხელმწიფის¹⁾ წყალობა!.. თეთრი და საქონელი, ოქრო და ვერცხლი ბროველი და, ნამუშიერი მრავალი; ასი ურემი სიმინდი, ორასი ბელელი ღომი; სამასი ჭური ღვინო, ჯოგათ ძროხა-ხარი, ცხრა ბედაური ცხენი, ცხრა ბედაური ქორი, ბროველი ყოველიფერი, კარი გაგვიღეთ?!

სამჯერ გაიმეორეს ასე, და ბოლოს გაუღეს კარი. პროცესია რომ შევიდა წყობრივ, კარებთან ქალები დახვდნენ, რომელთაც კალთებზედ ხელებს ახებდნენ და თან ულოცავდნენ: მრავალ კალანდას დაესწარით მშვიდობით, სიკტილით რომ არა გაგჭირებოდესთო. სამაგიეროთ, დამხდურნიც ულოცავდნენ. პროცესიამ სამჯერ შემოუარა ოთახში და ბოლოს საფერხავი და ჩიჩალაკი სტოლზედ მოათავსა. საფერხავიდან იესემ აიღო ღომი

1) მხოლოდ ახლაკი ვერაფერ წყალობას (ას. ამწყ.)

და სიმინდი; ჯერ ოთახში და შემდეგ გარეთ, სამზარეულოში და ეზოში, მოაბნია შემდეგი სიტყვებით; გვიპრავლე ქათამ — ბატი და ნამუშიერიო... შემობრუნებულმა კი წინდამით დაპობილი ცხემლის შეშები შემოიტანა ოთახში და ბუხარში¹⁾ ცეცხლი გააძრიელა შემდეგი სიტყვებით; შენც ბრველი კალანდა მოგიბრუნოს მშვიდობითა, ჩვენი სიცოცხლითაო... დანარჩენებმა, თითო ოროლა ნაპობი ამ რიგათ დაამატეს და თოფიც დააგრიალა ბალკონზედ კოწიამ ნიშნათ გალოცვისა.

შემდეგ ირინემ, საფერხავიდან ააღაგა ნივთები და ყველა თავის ადგილას შეინახა; და შემდეგ შეუდგა ტანთ ჩაცმას, ეკკლესიაზედ წასასვლელადა. იესსე ძროხებისათვის ჩაღის მისართმევათ გავიდა, და რო მობრუნდა, კოწია კიდევ თოფს ისროდა, რომელსაც ბავშვები შემოხვეოდა გარსა... იესსე კიბეზედ რო ამოვიდა, უცბათ თოფის კონდახი მოარტყა ყბაში მობრუნებულზე კოწიამა; ამაზედ, იესსემ იჭექა საშინელათ, წამოავლო ნაპობს ცხემლას ხელი და გამოეკიდა შვილსა, რომელიც ოთახში შევარდა.

1) ცეცხლ თაყვანის მცემელდროდან დარჩენილა.

— მოგხთა ყბაში ტყვია და მწყერსავეთ
გაგაგდებია სული, შე მამაძაღლო, შენა...ო
— უძახოდა თან იგი. — თოფით კოწიამ ოთახ-
ში შევარდნა მოასწრო, სადაც დედა დახვდა
განმზადებული, საყდარზე წასასვლელად; ის
მაწყევარს გადაელობა წინ, სასწრაფოთ აართვა
ხელში ნაპობი შეშა, და შემდეგ კი
კინალამ ჯავრისაგან ძირს არ დაეცა. კოწია
განისკარიდან გადახტა და საყდრისაკენ გას-
წია. ირინემ კი თვალთაგან გადმოუშვა ღვაპ-
ღვაპათ ცრემლები...

— რას შრობი, ნენაე, არ წავიდეთ სა-
ყდარზედ... — ადე, ზედ... ეჯიჯინებოდენ მო-
რთულმოკმაზული ბავშვები დედასა, რომელსაც
თავზედ ხელი შემოედო კარებში ჩამჯდარ-
სა და ღრმა ფიქრებს მისცემოდა.

VI

წირვა დასრულდა. მორთულ მოკმაზული
ხალხი ეკკლესიის ეზოში მხიარულათ პროშ-
ტავდენ ერთმანეთს და დღესასწაულს ულო-
ცავდენ.

მაღე, მოწიფული ყმაწვილები ეზოს

გადაღმა მინდორზე „შედლოუს“ მიეცნენ. ერთ მხარეს ზეგნიერები, მეორეს — დაბლიერები თოფით ხელში; იმათ, მალლა ჰაერში, რიგით დაიწყეს სროლა. ხალხი სეირათ გადაიქცა.

— გაჯობეთ ხომ, ზეგნიერებო, აჯავრებდენ თან სროლაში, დაბლიერები. — რაფერ, წამალი რო გამოგელით მიზა გვაჯობეთ თუ!.. — პასუხობდენ ზეგნიერები და უხშირებდენ სროლას.

ხალხის სიამოვნებას საზღვარი არა ჰქონდა. პატარა ხანს კიდევ და, ხალხის უსაზღვრო სიამოვნება, და თოფის სროლა, — წივილ-კივილზედ შეიცვალა...

ვილაც ყმაწვილკაცმა, მალე, მის წინ მდგარ ჩქოლაზე გადმოქიმა თავი და სასიკვდილოთ დაბავდა პირსა. ეს გახლდათ კოწია, იესსე ჭრიახაძის უფროსი ვაჟი, რომელსაც უბაში მოხვდენოდა უცბათ ვინცლას გასროლილი ტყვია.

როდესაც ჯალამბერით მიასვენეს სახლში და დედამ დაინახა მოკლული შვილი, — უგრძნობლათ დაეცა და ენა ჩაუვარდა; გრძნობა მიხდილი, სუნებლებით და წყლის შეშხებით ძლივს მოიყვანეს გონსა, მარა ენა კი

ფერ ამოადგმევინეს. მოგრძობიერებულს სურდა საჯაროთ გაემჟღავნებია ქმრის, საიდუმლოება, რომელიც მას სტანჯავდა ის ნაკლი, რითაც მას შვილი მოუკვდა; მარა ენა არ ემორჩილებოდა, რის გამო ისერა განწარგბული ქალი დიღლი იღით შეწუხდა უფრო.

ადგა, ვანიეს საწიგნედგან ამოიღო მან ქალაღდ-საწერი, რაზედაც შემდეგი სიტყვები დასწერა: „ბატონებო! დღეს, დიღას, იაღონზედ, ჩემმა მაწყევარმა ქმარმა გაღამიცა სასიკეთოთ მოსწრებული შვილი, შემდეგი სიტყვებით: „მოგხთა ყბაში ტყვია, და გაგაღდებია მწყერსავით სულიო“!.. რაიცა ასრულდა.

ღამსწრენი დიღათ შეაშფოთა ამ წერიღმა. ყვეღამ ერთხმივ დაიღახა მწუხარე ხმითა: დასტურ, „კვიმატ დღეს არ გაღიცემა მოყვასიო!..“

მესხი კონსტანტინე გვარამაძე

აპრ. 15-სა, 1902 წელსა

კოლონია ბღიუმენ-ფეღლი (ხერს. გუბ.)

რ. ს. სიტყვების ახსნა დასწრეთღოღოზედ.

ზოგიერთი სიტყვების ახსნა:

ბასილას წვერი - ჩიჩალაკს ეძახიან.

კარდალი - დიდი ქვაბია.

ლაგინა - პატარა დოქი.

ლომის კარელი - ძრიელი ხატია გურიაში.

ნაზარდი - მოზდილი გოჭი.

ნატეხარა - ქოთნის ნატეხი (ნაკვერცხალის დასაყრელი).

„სააგუნაო“ - აგუნაზე გასალოცი, აგონი გამართობი ღმერთი კერპობის დროიდან; ამას დღესასწაულობენ გურულები ახალწლის საღამოს.

სასუქი - მოღობალი ძაროა გასასუქებელი ქათმების დასანწყვრევათ.

საკალანდო ღვინო - საუკეთესო, თავი ღვინო. ფიფქი თოვლი - ახალი ნათოვლი.

შედლოუდი - თოფების სიმრავლით აღმა, წყობრი სროლა.

ჩიჩალაკი - თხილის შტოა სიგძით $1\frac{1}{2}$ არშ., რომელსაც ერთი თავიდან მეორე წვერამდის მახვილ დანით ზოლებსავით ათლიან; ანათალი წვერსავით დაეფინება. ამას წა. ბასილის წვერის მოსაგონებლად ამზადებენ.

ჩქოლა - ახალგაზდა ბუჩქი.

წმ. ბასილიმამათავარი - ღორების მცველია.

ისყიდება ყველგან, წიგნის მაღაზია

სტანტინე გვარამაძის შემდეგი წიგნაკრები

- 1) გამიჯნურებული ქალვაჟის ლექსი 5 კაპ.
- 2) მესხური ლექსები 5 —
- 3) ათას ცხრაასი წლის სახსოვარი. 5 —
- 4) ანდაზები და გამოცანები (ნაწ. I-ლი) 10 —
- 5) აბესალდომ და ეთერი 5 —
- 6) მგზავრი ამხანაგი (путеводитель) 10 —
- 7) სარკე გურულთა ცხოვრებისა 5 —
- 8) როპის მოგზაურობა საქართველოში 30 —
- 9) თამრო ჰარამ-ხანაში 20 —
- 10) იაკ. იოს.-ძე ლაზარაშვილი. 10 —
- 11) სარტო, რომის პაპი (სურათი) 5 —
- 12) ბათომის ქართ. კათ. ეკკლესია ფ. ბლ. 3 —
- 13) კალანდა 5 —

ნაღდზედ მყიდველთ 30% დავთმობათ უმთავრესი საწიგნო ავტორთანაა, სახელგისუქი.

მომზადებულია დასაბეჭდათ გვარამაძისვე-ნაწერები:

- 1) მოლალატენი, (მოთხრ.) გურიის ცხოვრებიდან
- 2) ბედკრული ოჯახი, (მოთ.) სამეცხეთოს ცხოვ.
- 3) უდანაშაულო მსხვერპლები, (მოთ.) გურ. ცხოვ.
- 4) გაჰაიასტანებული საქართველო, კრიტიკ. მიმოხ.
- 5) გურული სიტყვათა ლექსიკონი.
- 6) ნაკადული, (თარგ.) კავკასიელთა ცხოვრებიდან.
- 7) თავისუფლებებისათვის წამებულნი (რეეოლიუც.)